

AANVULLINGEN BIJ 'CS-6: EEN RECONSTRUCTIEPOGING' herziene editie 2026

Laatst bijgewerkt 3-10-26

p. 110 **Liquidaties**. Een (mislukte) aanslag die ik in dit hoofdstuk (en boek) over het hoofd gezien heb is die op VARA-oprichter Gerrit-Jan Zwertbroek van 30 april 1943. Een beschrijving van deze aanslag is te lezen in het artikel 'De moordaanslag in Bussum die mislukte' in *De Gooi en Eemlander* van 24-3-2023, geschreven door Ronald Frisart. Hoewel niet helemaal duidelijk is op welke primaire bronnen de reconstructie gebaseerd is, wordt aannemelijk gemaakt dat de aanslag door Hans Katan en iemand anders gepleegd werd.

p. 121 **Liquidatie Bernardus Hoff**. *"Een helemaal vreemde lezing van het gebeurde is afkomstig van Frits Reuter."* Reuters verhaal over Bernardus Hoff's CPN-contacten blijkt bij nader inzien toch niet zo onwaarschijnlijk te zijn. Kort na de bevrijding verklaarde iemand die in 1943 als tolk en vertaler voor de SD werkte, Johan Moreu, dat hem bekend was dat Hoff informatie doorspeelde aan de Amsterdamse SD'er Hans de Gruijter en zijn collega's: "Ikzelf heb ook wel eens met hem gesproken en (mij) is toen ook wel gebleken dat hij veel inlichtingen doorgaf. Onder meer is mij bekend dat hij een geheime drukkerij voor illegale blaadjes in de Cornelis Krusemanstraat aangebracht heeft. Bij de dood van bedoelden Hof(f) werd door leden van de SD communistische pamfletten op hem aangetroffen, zodat hij ervan verdacht werd voor twee kanten te hebben gewerkt." Moreu vermoedde ook dat Hoff het adres van een villa in de omgeving Putten had doorgegeven, waar een licht type machinegeweer werd vervaardigd. De onderdelen daarvoor werden los aangeleverd vanuit verschillende adressen over het hele land. Hans de Gruijter, Emil Rühl en een collega reisden af naar deze villa en deden zich voor als leden van de communistische partij. Ze wachtten tot de bewoner hun in de kelder een demonstratie van het wapen op zakken zand gegeven had en arresteerden hem toen.
(CABR Johan Moreu)

p. 169 en noot 371. **Arrestatie Sape Kuiper en Hans Geul**. Het verhaal over de glazenwasser en de ladder wordt bevestigd door ooggetuige Georgette Rimathé-Rejewski in Tom Rooduijns *Amstel 278* (Thomas Rap, Amsterdam, 2022, p. 274): "Georgette loopt op 22 juli in de Frans van Mierisstraat. Ineens komt een rennende man haar tegemoet. Hij wordt achtervolgd door een agent. Over en weer wordt geschoten, Georgette duikt weg. De man pakt een fiets, maar merkt dat die op slot staat. Om de hoek, in de Van Baerlestraat, probeert hij opnieuw een fiets te pakken. Een glazenwasser, die denkt dat de fiets wordt gestolen, houdt hem met zijn ladder tegen – waarop de man door de agent kan worden overmeesterd." Dat Of met 'de man' hier Sape Kuiper of Hans Geul bedoeld wordt is niet duidelijk.

p. 279 **Johan Alink**. Een uitgebreid verslag van de moord op Johan Alink is te lezen in Guus Hartendorp's *Politieverzet in Haarlem tijdens de Tweede Wereldoorlog*, De Vrieseborch, Haarlem, 1995 (tweede gewijzigde druk).

p. 280 **Piet Bakker**. Piet Bakker (Rotterdam, 24 maart 1910-?) was geen schuilnaam. Hij werd in april 1941 aangehouden en meegenomen naar de SD in Den Bosch, waarschijnlijk in het kader van eerdere arrestaties in de Ordedienst eind maart 1941. Bakker was een jongere broer van de fysisch geograaf Jan Pieter Bakker, hoogleraar aan de Amsterdamse Gemeenteuniversiteit. Jan Pieter Bakkers student-assistent in de bezettingsjaren was Willem Frederik Hermans. Het is niet onmogelijk dat Hermans het een en ander gehoord heeft over Piet Bakkers activiteiten: de beschrijving in *De Donkere Kamer van Damokles* van een schietpartij in Haarlem in het begin van de bezetting vertoont nogal wat overeenkomsten met een daadwerkelijke schietpartij in een Haarlems pension in 1941. Daarbij waren mensen uit de groep Nauta/Kist betrokken, waar ook Piet Bakker deel van uitgemaakt zou hebben.

NAAM (blokklett.) BAKKER
 Voorn.: Pieter
 Geb. 24-3-'10 te Rotterdam
 Beroep: Insp. Levensverz. My.
 Woonplaats: Schiedam
 Nader adres: Nassau Dillenburgstr.
 Nationaliteit: Ned.
 Arr.no 594 Zie ook: _____
 In bewaring voor: Sich.pol.
 Ingesloten op: 8 April 1941
 Vertrokken op: 9 April 1941
 naar: 's Hertogenbosch.
 Reden v. aanhouding: Onbekend.

 Bijzonderheden: Afgehaald door de
Sich.pol. den Bosch.

N

Bron: Oorlogsbronnen.nl

p. 366 **Reina Prinsen Geerligs**. In een Londense verklaring deed Engelandvaarder Pieter Kwint (1922-1944) een aantal interessante uitspraken over een 'studieclub' die georganiseerd werd door Reina Prinsen Geerligs, en die bestond uit zowel een communistische groep (Kastein, Frijda, Pleyte) als een groep die gericht was op nationale jeugdvorming (Guus Huisman, Bob Brouwer, Lou Kwak). Na de April-meistakingen zouden deze groepen zich hebben "toegelegd op ondergronds werk. Er ontstond een soort centrale van allerlei groepen bij de Fam. Boissevain, hetgeen te Amsterdam vrij algemeen bekend was in bepaalde kringen."

Pieter Kwint werd in Engeland opgeleid tot SOE/BBO-agent, maar het vliegtuig dat hem en anderen in juli 1944 boven Nederland zou afzetten, werd neergeschoten. Alle inzittenden kwamen om.

Meer info over andere personen in Kwints verklaring:

- Cornelis Louis Kwak (1922-1943) kwam om in Arbeitserziehungslager Grossbeeren in Brandenburg. Zijn naam staat op de Erelijst van Gevallenen.

- (Jan) Buiters (1923-2001) en Pieter Kwint ontvingen hun valse papieren van Prof. H.M. ter Veen van de Gemeenteuniversiteit. Buiters alias was Blok. Meer informatie over de Groep-Blok in Twente staat te lezen in A.H. Bornebroeks *De illegaliteit in Twente*, p. 40-41.
- Riek Lotgering-Hillebrand (1892-1984) zat in de Stijkel Groep. Haar man werd in 1943 in Berlijn gefusilleerd.
- Cornelis Burger (1920-1944) en Jan Cornelis Karman (1921-1944) werden als "leden van een groep terroristen" in februari 1944 ter dood veroordeeld.

(Nationaal Archief 2.09.06-12086)

-6-

Hier draagt toe bij, de praatachtige medelingen van Nederlanders, die gebruikt worden of gebruik maken van diverse organisaties.

een typisch voorbeeld is het geval "Boissovain"

Het huis van de familie Boissovain werd te veel een centrum. Voor zoover ik weet is de arrestatie van de groep Boissovain de "19" als volgt gegaan. Omstreeks Maart 1943 kreeg ik contact met een groep studenten te Amsterdam die een studeclub hadden gevormd. De organisatie hiervan was HEIN PRUISEN woonende Koninginneweg (?) te Amsterdam. Er waren 2 groepen, de een een communistisch georiënteerde groep (Dr. KASSEY, WILDA en PIETER) terwijl de andere groep meer gericht was op een nationale jeugdvorming (GUS HUISMAN, zoon van den Postdir. te ALPHEN a.d. RIJN; BOB BROUWER, MAN KWAK). Na de Mei-stellingen hebben deze groepen zich toegelegd op ondergrondisch werk. Er ontstond een soort centrale van allerlei groepen bij de Fam. Boissovain, hetgeen te Amsterdam vrij algemeen bekend was in bepaalde kringen. Deze organisaties hadden zich voorgenomen om het "Schinnen kabinet" van Minsert op te ruimen.

In Augustus 1943 werd de gehele familie BOISSOVAIN te weten: Mevrouw, haar beide zoons en een neef afkomstig uit Bussum gearresteerd. De arrestatie was onopvallend gebeurd. Menard wist er iets van. De Gestapo is ± 3 weken lang in het huis blijven zitten en iedereen op te vangen. Zoo zijn ongeveer een 60-tal mensen erin gelopen.

De Heer BUITER een kennis van mij kreeg een en ander in de gaten, daar zijn vrouw die Mevr. Boissovain in die periode opocht gearresteerd werd. Wij hebben daarop zooveel mogelijk mensen gewaarschuwd.

De groep gearresteerden hebben gelukkig niets toegelaten daar anders zeer veel mensen de dupe zouden zijn geworden.

Mevr. BUITER, die buitengewoon handig is, is in October 1943 vrijgelaten.

De organisatie van JOHAN KESER uit Bussum, die contact met Boissovain had is in September gearresteerd. In deze groep zaten:

<u>JOHAN KESER</u> , student economie te Amsterdam	} studenten.
<u>MARTINE HAREN</u>	
<u>JOHAN SCHILDER</u>	
<u>BERNARD ROOS</u>	
<u>WILLY VAN BROSSEL</u>	

ABRAHAM CORNELIS KESER

Dr. ABRAHAM KESER woonende te ZEIST (niet in Zwolle zoals in V.N.) was directeur van het ziekenhuis te ZEIST. Hij is geboren te Zwolle. Is een bijzonder voorzichtige man die goed werk deed. Het is zeker niet waar dat hij zich bemoeit heeft met moord aanslagen waarvan hij beschuldigd is. Hij was R.N. Hij zijn 22 October gefusilleerd.

KORNRAAD LIEVERS ± 35 jaar oud die in Maart 1943 gefusilleerd is had waarschijnlijk niets te maken met de overval op het Burgerlijke Stand register te Amsterdam. Hij is naar men aumeent dood geschoten uit wraak, daar zijn vader Prof. in de Eeonde te Amsterdam maar door de Duitschers werd gezocht. KORNRAAD, was bevriend met Mevr. RIEK LOTGERING-HILLEBRAND, die in Duitschland gevangen zit, beschuldigd van spionage. Haar man is in Berlijn doodgeschoten.

Gearresteerden:

Dr. MERLIN Zat in de groep van Boissovain. Hij is tijdens zijn verhoor met de steel waarop hij was vastgebonden uit het raam gesprongen en dood gevallen. De ouders hebben de mededeeling van zijn dood door de Duitschers gekregen waarbij zij opmerkten dat hij een "Tafeloor Karl" was!

GERTRUDA VAN LIER Zat in de groep Boissovain. Zij is tijdens haar transport van Amsterdam naar Amersfoort uit den trein gesprongen, gewond geraakt en weer door de Duitschers opgepakt. Zij lag in het ziekenhuis te Amersfoort en is daaruit door een organisatie "geldnagel"

CORNELIS BURGER woonde aan de Vondellaan te ZEIST.

CORNELIS KARMAN woonende te ZEIST. Was verzetsman onder BURGER van de R.V.V.

p. 376 ***Pater Theophilus Sanders***. Sanders schijnt na de oorlog een boek over Jan Verleun geschreven te hebben. Uit een brief van moeder Verleun aan Hetty Bauer van 1946 blijkt dat de Nederlandse regering bezwaar maakte tegen de publicatie: "(Sanders) mocht het zo niet laten drukken. Toen moest Kas er weer aan te pas komen. En hoe of het nu is weet ik niets van. Durf er haast niet na(ar te) informeren." Ondanks de verontwaardigde opmerking van een oud-illegaal contact van Jan dat het boek desnoods maar illegaal uitgebracht moest worden, is mij geen publicatie bekend van Theophilus Sanders over Jan Verleun.
(Brief van A.C. Verleun-Rijkers aan Hetty Bauer, 28-4-1946)